

Britanijos LIETUVIS

LITHUANIAN WEEKLY — LIETUVIŲ SAVAITRASTIS

21 (94)

1949. gegužės 20.

III METAI

BRITANIJA RATIFIKAVO ATLANTO PAKTĄ

Britanija yra antroji valstybė, kuri ratifikavo Atlanto Pakta. Kanada buvo pirmoji. Už Atlanto Pakta balsavo 333 parlamento nariai ir 6 prieš, tarp jų 2 komunistai ir kiti 4 ja bendrakeleiviai. Apie 100 socialistų nuo balsavimo susilaukė nedalyvaudami debatuose. Iš jų kai kurie tikrai negalėjo

dalyvauti, bet buvo gerokas skaičius ir tokiu, kurie tyčia nedalyvavo. Kaip konservatoriai, taip ir liberalai karštai pritara Paktui ir Mr. Churchillis sveikino Beviną už jo pastangas. Konservatorių partija visuomet pritaria bendriems dabartinės vyriausybės užsienio politikos žygiams. Juk reikia

atsiminti, kad jau nuo labai seno, Britanijos užsienio politika yra nepartinė, — britiška, ir todėl turi paprastai visu trijų partijų pritarimą.

Toks Pakto greitas priėmimas ir tuojuo po Berlyno blokados nuėmimo, rodo, kad britai nesidavė suvilioti sovietiniams propagandistams. Tas ypač ryškiai krito į akis klausantis pasakytųjų kalbų. Pav. Bevinas nurodė pavojų Europai dėl Rusijos agresyvinio tikslo ir atskleidė vieną iki šiol nepasakytą paslaptį, kad laike derybų dėl Marshallio Pakto pasaulis buvo arti karo ir viešpatavo didelis nervų itempimas dėl labai blogos reikalų padėties. Marshallio Planas dabar ta pavojų pašalina, o Atlanto Paktas būslas geriausias taikos laidas, jeigu toks laidas dar iš viso yra galimas. Dabar agresoriai bent žinos prieš pradėdami karą, kad jie bus tokiam kare nugalėti. Saugumo

Taryba, dėl sovietų "veto" pasidare bejėgė, todėl ir reikėjo ieškoti kitu keliu pasaulio saugumui užtikrinti.

Opozicijos vardu Churchillis pasidžiauge, kad Berlyno blokada liko nuimta ir ta proga jis prisiminė Hitlerio "paskutinius teritorinius reikalavimus," lygindamas juos su rusų politiniais manevrais. Jis taipgi ragino vyriausybę imtis žygių ir atstatyti gerus diplomatinis santykius su Ispanija, pareikšdamas: "Nera reikalo tureti santykius su Sovietų Rusija, neturint tokių santykių su Ispanija."

VARSUVA. Varšuvoje suimti du britų karininkai: aviacijos atašė pulk. C. H. Turner ir jo pavaduotojas majr. Cobree-Bella. Žinia perdavė Maskvos radijas.

Berlynui Suteiktos Plačios Teisės

Smūgis Sov. Rusijai. Rinkimai Sovietų Zonoje

Vos tik porai dienu praslinkus nuo blokados nuėmimo ir viena savaitė prieš konferencijos susirinkimą, Vakarų valstybių komendantai Berlyne pasirašė susitarimą, kuriuo Berlyno savivaldybei suteikiamos plačios teisės ir daugiau politinės laisvės. Tas naujas susitarimas yra labai panašus į Bonnoje priimtą Vak. Vokietijos konstituciją. Toje konstitucijoje Berlynas yra laikomas viena iš Vak. Vokietijos valstybės provincijų, tačiau, kariniai Vakarų valstybių gubernatoriai, padėdami parašus ratifikavimui šios konstitucijos, padarė pastabą, kad laikinai tas paragrafas negali būti vykdomas dėl esamos nenormalios padėties. Bet dabar, pagal aukščiau minėtą susitarimą, Berlyno savivaldybė gauna pilną istatymų leidimo, juo vykdyti ir teismo teises, išskyrus tik tam tikrus atskirus atvejus, kaip tai, santykiai su užsieniu, valiutos kontrolė ir policijos priežiūra.

Numatyta dar viena išimtis, kada okupuojančios Vokietijos pajėgos, atsiradus nepaprastai pavojingai padėčiai gali perimti visą Berlyno valdymą. Šis paskutinis rezervas yra reikšmingas, atsižvelgiant į galimybę, kad komunistai gali bandyti prarasti pultą ir pasikėsinti užvaldyti Berlyną. Taipgi minėtas rezervas bus gera garantija Berlyno gyventojams, kad mieste bus laidiuota tikra demokratine tvarka.

Šis Berlyno susitarimas ir Bonnoje priimtoji konstitucija yra įrodymai, kad Vakarai pastatys Rusiją prieš įvykusi faktą per konferenciją ir bus pasiūlyta sovietams prijungti jų zoną prie jau egzistuojančio organo.

Sovietų zonoje buvo praversti "rusiško stiliaus" rinkimai, laike kurių žmonės galėjo balsuoti tik už komunistų sudarytus Vokiečiai labai nenoriai ejo balsuoti. Kal-

bama, kad iš paduotųjų balsu 40% buvo neigiami.

Tu rinkimu jau niekas rimtai nebekomentuoja, nes visiems pasidare jau per daug aišku, kokie tie "rinkimai."

AMERIKOS KOMUNISTŲ VADAS AREŠTUOTAS

SLAPTA PABEGES LENKŲ LAIVU IŠ JAV. SULAIKYTAS BRITU VANDENYSE

Lenkų ambasadorius Londone iteikė Eiseris, kuris yra laikomas pirmuoju JAV Britu Užs. r. Ministerijai griežta protesto komunistų, yra gimimo vokiečių ir buvo nota už Gerhart Eiserio areštavimą, teisiškas Amerikoje už pasų klastojimą ir

AIRIJOS ISTATYMAS BRITU PARLAMENTE

Attlee atsako Airijos vyriausybei. Pažadą Ulsteriui

Vyriausybės paskelbtas Airijos istatymas buvo priimtas 317 balsu už ir 12 prieš, Britu Parlamento Zemuose Rūmuose. Šis istatymas liko reikalingu Airijai pasiskelbus respublika ir išstojus iš Commonwealtho. Klausimas buvo tas, kad labai daug airių gyvena šiame krašte ir jie iki šiol buvo skaitomi britų piliečiais, taigi, dabar sudarius naujai padėčiai, būtų buvę nepraktiška laikyti Airiją svetima valstybe (kokia ji dabar faktinai ir yra). Tai padėčiai paaiškinti ir buvo išleistas minetas nelogiškas, bet praktiškas istatymas, pagal kuri Airija tampa nei svetima valstybe, nei Britu valstybe. Tuo istatymu jos piliečiai tebeturi tas pačias, kaip ir britai, teises, gali ir toliau gyventi šiame krašte, kaip gyveno.

Tame pačiame istatyme yra vienas paragrafas, kuris garantuoja Ulsteriui (šiaurės Airija), kad jis be žmonių sutikimo niekuo-

met nebus prijungtas prie Airijos respublikos (priešines Airijos), bet liks kaip ir iki šiol Jungtines Karalijos dalimi. Ulsterio gyventojų dauguma, kurie yra protestantai, nenori jungtis prie pietinės Airijos (katalikiška). Toji istatymu duotoji garantija Ulsteriui sukele dideli triukšma Airijoje. Airijos vyriausybė pareiškė, kad geru santykiu tarp Airijos ir Britanijos negali būti tol, kol Ulsteris nebus prijungtas prie likusios Airijos. Airijos premjeras Costello turėjo tuo reikalu pasitarimą su opozicijos vadu De Valera ir jie sudarė bendrą frontą kovoti prieš toki Britu išulumą. Costello, tačiau, pareiškė, kad jėga nebus pavartota Ulsteriui prijungti, nes Popiežius to nenori.

Premjeras Attlee atsakė Parlamente į tuos užmetimus, pareikšdamas, kad jie jokiu būdu prievarta nevers Ulsteri prisijungti prie pietinės Airijos ir kol Ulsteris norės, Britanija garantuos jį tokia padėti.

Kongreso ižeidimą. Teismas jį buvo paleidęs už užstatą, tačiau jis slapta pateko į lenkų laivą "Batory", kuris pakelyje į Gdynę sustojo Britanijos vandenys. Angli policija, lydima Amerikos ir Lenkijos konsularinių pareigūnų, užlipo į laivą ir suėmė Eiserio pasipriešinimą, jėga nugalėję jį nuo laivo. Jis tuojuo buvo pristatytas į Londoną, kur tam reikalui skirtas teismas svarstė JAV reikalavimą išduoti Eiserį remiantis ekstradicijos sutartimi tarp Britanijos ir JAV. Teisėjas išakė policijai sulaukyti Eiserio vienai savaitei, kad būtų laiko paruošti jam byla ir nesutiko jį paleisti už užstatą.

Lenkų ambasada tvirtina, kad britai neturejo teisės areštuoti Eiserio, kuris kaip politinis pabėgėlis turi teisę naudotis Lenkijos teikiama laisve tokiems asmenims. Britai gi sako, kad jie tai teisėtai padarė, nes lenkų laivas buvo britų teritorialiniuose vandenys.

Pacifiko Paktas Svarstomas

Australijos premjeras paskelbė, kad eina pasitarimai dėl Pacifiko Pakto sudarymo. Jis būtų panašus į sudarytą Atlanto Pakta. Gynimo klausimai jau kelis kartus svarstyti ir yra padaryti atitinkami nutarimai. Pagal premjerą, pagrindą tam turi sudaryti susitarimas tarp Britanijos, Australijos ir N. Zelandijos. Vėliau prie pakto galėtų prisidėti JAV-bes ir kitos suinteresuotos valstybės.

Iš Camberos pranešama, kad šiuo metu begyje Singapūre įvyksianti Pacifiko valstybių konferencija apsigynimo reikalu. Konferencijoje dalyvaus Australija, N. Zelandija, Indija, Pakistanas ir Ceilonas, o Pietų Afrikos ir Kanados atstovai dalyvaus kaip stebėtojai. Atsižvelgiant komunistų pasisėkimus Kinijoje ir aktyvia veikla Burmoje bei Malajuose ir Olandu Indijos salose, tokia konferencija bus aiškus parodymas organizavimo anti-komunistinio fronto.

NEW YORKAS. Kaip praneša "NYT" iš patikimų šaltinių, Ukrainoje ir Kaukaze ištisos sovietų divizijos dalyvauja kruvinose kovose su anti-bolševikiniais partizanais.

LIBIJOJE ARABAI SUKILO PRIEŠ BRITUS

Atakuota Britu Štabo būstinė. Arabai nepatenkinti kolonijų projektu

Arabai pradėjo streiką ir ginkluota pasipriešinimą prieš Britu valdžią Tripolitani-

joje, kaip protesta prieš britų planą, kuriuo yra numatyta, kad 1951 m. toji Libijos dalis bus gražinta Italijai. Yra auksu ir sužeistųjų. Vienu metu apie 3.000 arabų prasiveržė pro policijos apsaugą ir mėgino isibrauti į Britu administracijos štabo būstinę. Policija pavartojo ašarines bombas. Demonstrantai nešė raudoną vėliavą ir plakatus su užrašais: "Salin Bevinas," "Kovojuame už laisvę" ir t.t. Minioje buvo girdėti pro-rusiški šūkiai.

Laikė JTO suvažiavimu buvo sutarta, kad Libijos dalis-Tripolitanią būsimanti gražinta Italijai. Arabu nenoras patekti po Italijos valdžią yra tikras ir nuosirdus, bet komunistai, kaip ir visur, išnaudoja padėtį savo reikalams. Tuo gražinimu JAV ir Britanija nori sustiprinti Italijos vyriausybės padėtį

ir autoritetą, kuri šiuo metu kovoja su komunistinėmis itakomis namie ir užsienyje.

"LAISVIAUSI IR DEMOKRATISKAUSI" RINKIMAI

Pereita sekamadienį Vengrijoje įvyko parlamento rinkimai. Kadangi visos opozicines partijas yra panaikintos, rinkimai buvo praversti pagal tikrą sovietinę sistemą, t.y. buvo sustatytas tik vienas komunistų partijos aprobuotas kandidatų sąrašas, už kuri buvo galima balsuoti "Taip" ar "ne." Ir kaip paprastai, visi gyventojai, fabriku darbininkai rikiuoteje ir su "didžiausiu džiaugsmu" ejo balsuoti. Komunistai dave suprast visuomenei, kad visi nebalsavusieji bus laikomi "šeimos ir tautos priešais" (taip buvo ir Lietuvoje...)

Korespondentai iš Vienos praneša, kad dėl rezultatu negalėjo būti jokios abejonės. Buvo kalbama tik apie tai, koki nuosiminti nutars paskelbti Vengrijos komunistinė vidaus reik. ministerija, apie dalyvavusiųjų skaičių...

Pagal Vid. r. ministerijos oficialų pranešimą "balsavo" 90% visu turinčių teisę balsuoti (turejo "teise" 1.050.584). Už komunistus "pasisake" arba kitaip tarus, balsavo "taip" — 1.011.457.

Tokie rinkimai komentaru nereikalingi.

ŠANCHAJUS APSUPTAS

Visi europiečiai, kurie tik norejo, jau apleido Sanchajų, bet dauguma dar liko, tarp jų apie 3.000 britų. Tai daugiausia biznierių ir pramonininkų.

Komunistų kariuomenė apsupo Sanchajų ir vienintelis kelias susisiekimui tera likęs jūra. Sanchajaus igulos vadas pareiškė ginsias miestą iki paskutinio kareivio, tačiau korespondentai abejoja, ar tas juo gynimasis bus įvykdytas. Nacionalistų kariuomenės morale esanti gera ir ginklu netruksta.

Komunistai vis dar nesirytą pulti paties miesto, vis dar koncentruoja kariuomenę.

SIAUROJE ĮVYKIŲ PARAŠTĖJE

BLOKADOS GALAS — IR KAS TOLIAU?

Rašo — GABRIELIUS PUŽAS

Blokados jau nebera. Tai neabejotinas Vakarų laimejimas. Gražu. Bet kas toliau? Pasaulines politikos programoje toliau numatyta keturiu didžiųjų valstybių užs. r. ministerių konferencija Paryžiuje. Tuo būdu dabar gyvename vienuolikos dienu pereina- mąjį laikotarpį tarp jau įvykusio fakto, kurio išdavos žinomos, ir įvyksiančio, apie kurio vaisius nieko nežinome, tik galime spelioti.

Pabandykime visdelto šiuo trumpu poli- tinio atsikvėpimo laikotarpiu apsidairyti ir ši bei ta panagrinet.

Kad pavyko laimingai „užraukti“ blokadą-neabejojame, betgi galima tureti daug abejonių dėl tolimesnių įvykių eigos. Laimejimas „šaltajame kare“ žymiai skiriasi nuo laimejimo „karštajame kare.“ Tas vieno epizodo laimejimas nėra tokios pat reikšmės, kaip karo lauke sunaikinti karini dalini, nes šis „šaltojo karo“ fazės laimejimas nepakeičia besigrumiančiųjų jėgų fizinio santykio ir nesiseja su kurios nors teritorijos laimejimu. Todėl neužkerta kelio pralaimėjimui griebtis kitu smarkesiu prie- moniu. Kaip įvykusi Vakarų laimejima Berlyne bežiūretume, — jis tera tik mažas epizodas ilgo ir sunkiojo kovo, kurios eigos ir galo niekas numatyti negali. Štai ka pasake tuo reikalu vienas didžiausių mūsų laiku valstybes vyru, W. Churchillis, pereita ketvirtadienį Parlamente per debatus del Atlanto Pakto ratifikavimo:

„Turime reikalo su neapskaičiuojamais veiksniais, kiek tai liečia dabartinius Rusijos valdovus. Niekas nežino, kaip jie elgsis ir kokiam savo vidujiniam spaudimui pasi- duos. Pernelg narsūs ir neatsargūs būtu tas, kuris bandytu pranašauti, kokia bus būsimųjų įvykių eiga.“ Vakarai dabar jau gerai supranta, kad ju kova su Rytai gali

būti ilga. Yra net balsu, kurie prileidžia, kad toji kova gali testis net ištisos kartos amžiu. Tokia nuomone pareiškia žymus istorikas Toynbee. Gi britu spauda ir oficialieji sluogsniai tolimesniu sovietiniu žygiu laukia su demonstratyviniu nepasitike- jimu. Daugumas britu samprotuoja, jog Sovietai buvo padare klaidą ir dabar nori ja likviduoti. Atsiskaitymas iš užimamųjų vietų žmoniu, kurie buvo sprendžiamieji blokados ivedimo spyruokliai-Molotovo ir marš. Sokolovskio-laikoma Sovietu prisipažinimu padarius klaidą. Likviduodama savo klaidą, Sovietu diplomatija noretu betgi, kad toji likvidacija būtų laikoma nusileidimu, už kuria Vakarai jiems turi sumokėti tam tikra kaina.

Kaži, ar Vakarai kibs į ta merskerę. Iš ligšioliniu vakariečių žygiu neatrodo, kad Sovietu planas būtų įgyvendinamas. Čia tenka paminėti idomų ir pikantišką dalyką, kuris neabejotinai rodo tam tikrą Sovietu nepasitenkinimą bei susinervinimą, kad nepavyko išsiderėti nieko daugiau, kaip tik atsaukima kontr-blokados. Oficialus Sovietu spaudos organas Berlyne „Teagliche Run- schau“, tik 24 valandoms praslinkus po blokados nuėmimo, apkaltino Vakarų nei-

vykdžius isipareigojimu, imatytu New Yorko susitarime del blokados nutraukimo, ir „sabotuojant“ prekybą tarp Sovietu okupacines Vokietijos dalies ir Vakarų Vokietijos. Baigdamas savo smarkiai puo- lamąjį straipsnį laikraštis formuoja aišku grasinimą: „Tie Vakarų valstybių bandymai išvengti isipareigojimu atlikimo, matyti, daromi, ignoruojant fakta, kad susitarimas negali būti vykdomas vienpusiškai, vien tik Sovietu Sąjungos.“

Oficialieji politiniai Berlyno sluoksniai nesitiki betgi, kad Sovietai bandytu atnau- jinti blokada. Tačiau, kad ir taip, tas puolimas nustebino vakariečius ir dar labiau atvesino optimistines nuotaikas, atsiradusias po blokados nutraukimo. Kokie dar smulkūs ar stambesni bangavimai bei „atsirūgimai“ Berlyno blokados klausimu bebūtu-tenka laikyti, jog Sovietai savo berlynine saskaita suvede su nemažu nuostoliu. Didžiausias nuostolis, aišku, bus Vokietijos tam tikra prasme praradimas. Blokados vykdymo laikotarpiu vokiečių viešojo opinija pakrypo griežtai į antisovietinį puse. Britu stebeto- jai Vokietijoje reiškia nuomone, kad vokie- čiai šiandien yra prieje išvados, jog esa geriau tuč tuojau ikurti Vakarų Vokietijos

valstybe Vakarų remuose, negu siekti jau šiandien vieningos Vokietijos ir už tai mokėti brangia kaina-isileisti komunistu itaką toje suvienytoje Vokietijoje.

Prisimindami netolima praeiti, kai kurie britu laikraščiai laikosi rezervuotai tu sam- protavimu atžvilgiu. Primenama Rajallo t sutarties istorija ir Ribbentropo-Molotovo susitarima. Iš tikrujų betgi yra žymiu skirtumu tarp nūdienės būklės ir anu dviejų paminetu susitarimu laikotarpio. Anuomet abi susitariančios puses buvo bemaž lygaus svorio, 1939 m. vokiečiai net buvo stipresni už sovietus — ka gi gali tikėtis gauti iš Sovietu vokiečiai šiandien?

Kiekvienas galvojas vokiečių puikiai supranta, kad jeigu jau reikia pasiduoti kieno malonei, tai geriau anglo-saksu, negu rusu. Matyti, taip ir galvoja vokiečių poli- tikai, skubedami sukurti Vak. Vokietijos pagrindus dar prieš prasidedant konferen- cijai.

Londoniškis „The Times“, aptardamas Bonnos parlamentarines tarybos staigų žygį, priimant skubos keliu konstituciją, tarp kitako rašo: „Iš pirmos pažūros yra keista ir paradoksalu, kad vokiečių politikai skuba priimti konstituciją prieš susirenkant kon- ferencijai aptarti galimumus atkurti vie- ningą Vokietiją.“ Tai, anot laikraščio, parodo ju politinį subrendimą ir aišku nora eiti petis petin su Europos demokratijomis.

Truputis del konferencijos. Rodos, tiek ju būta, visos jos baigiesi fiasco ir labiausiai patarnavo Sovietams, kaip propagandine tribūna. Kodel, tad, šioji kelia didesnį susidomėjimą ir jaudina viešąją opiniją?

Gal nedaug apsiriksime, to priežastiu ieškodami štai kur: pagrindine priežastis — „šaltojo karo“ sukeltas nuovargis ir noras vienkio ar kitokio išsprendimo. Iš to pagrindinio dalyko išplaukia eilė šalutinių- vieni, anžini politiniai naiveliai, tiki Sovietu „gera valia“, gyvena iliuzijomis taikos, pastoviai pasidalinus pasaulį į dvi dalis, kiti netiki ne tik Sovietu „gera valia“, bet ir bet kokio modus vivendi suradimu, tačiau noretu griebtis, kad ir šiaudo tam, kad atitolintu besitarinantį kara, tretieji Sovietu nusileidime ižiūrį silpnumą ir mano, jog atejo laikas spūstelet, kad galima būtų kiek daugiau laimėti. Žurnalistai kuria fantastinius planus, siūlo programas, bet atsakingi politikai, atrodo, turi realius planus.

Ypač tai betgi atrodo panašu į gydytoju paslangas piktšausius gydyti tepalu. Jokie tepalai nepadės, jei nebus išauta ligos prie- žastis su šaknimis. O ligai rauti su šaknimis Vakarai dar neturi nei pakankamai jėgos, nei svarbiausia, pasiryžimo.

Iš visu vakarų valstybių politikų vienas tik W. Churchillis turi drasos šiandien tvirtinti, kad neišlaisvinus Rytu Europos iš Sovietines vergijos, negali būti kalbos apie pastovia taika. Jis pasake: „Negali būti garantuota pastovi taika, kol Azija siekia Elbe ir kol tiek senu Europos kraštu bei sostiniu tebera trylikos Kremliaus oligarchu naguose.“ Tačiau Churchillis tera vienas, o Paryžiaus konf. išvakarėse štai ir vel varoma smarki propaganda už padalinimą Europos pastoviai į itaku sferas. Pav. plačiai skaito- mas „Daily Express“ siūle pritaikyti „cuius regio, eius religio“ principa, kuris 17-am, padare gala religiniams karams. Vadinasi — „kieno valdžia, to ir tikyba.“ Kitaip sakant, demokratinis laikraštis siūlo sudaryti padėti, kad šimtai milijonų žmonių anapus geležines uždangos garbintu, vietoj Dievo, Kremliaus dievačius. Ištiesu, didesnio cinizmo ne išivaizduoti negalima.

PASKUTINIS BANDYMAS

Gyvenimą rikuoja, o ypač kuria, ne masės, bet atskiri ir energingi asmenys. Perskaičius DBLS Centro Valdybos kvie- timą, dar karta, i didžia talka isigijimui LIETUVIŲ NAMU LONDONE, toji tiesa pasitvirtina. Sąjungos pirmininko pateiktieji duomenys tikrai yra liūdni. Mums išrašyta neigiamą atestaciją, — mes, didele dauguma, nesupratome reikšmės tu namu, pasilikome nuošaliai, pasilikome tik stebetojais, bet ne aktyviais darbininkais šio didžio ir reikš- mingo darbo.

Taip. Tai yra oficialioji puse, paskelbta mūsų Sąjungos vadovaujančių organu. Turekime pilietines drasas pažvelgti padečiai i akis ir paieškokime to pirmojo bandymo nepasisekimu priežasties. Išsiaiškinkime ja ir, atrodo pasistenge pasitaisyti, tikrai pasieksime užsibrežtojo tikslo.

Skaitau, kad viso vajeaus nepasisekimo pagrindine priežastis glūdi mūsų organizaci- jos skyriu vadovybese. Skyriu vadovybes nepilnai isisamonino uždavini, ji labai silpnai tevykde ir gavosi tokie menki rezul- tatai. Kaltas ne narys ar atskiras lietuvis, bet kalta toji vadovybe, kuri stovi artčiausiai prie nariu ir visuomenes. Tam mano teigi- mui yra graži pavyzdžiū. Vienus iš ju nurodo p. Pirmininkas, paminėdamas TRELISKE skyriu (su jo energingu pirmi- ninku p. V. Akelaičiu ir sekrt. p. P. Palecku, kuris vienas išpiko net už £30 akcijų). Tai ryškūs pavyzdys, kur skyriaus vadovybe ne tik pati isisamonino reikalo svarbuma, bet tai vykusiai perteike ir nariams, išaiškindama tai ir planingai pravedama vaju.

Kitas pavyzdys liūdnokas. Bradfordas,

manau, nera jau toks neturtingas, ten žmones lygiai tiek pat uždirda, kaip ir mes, ten jie irgi yra tokie pat lietuviai, nemažiau supranta lietuviškuosius reikalus ir juos paremtu, bet... nebuvo akcijos, nebuvo planingo ir su noru bei užsidegimu pravesto vajeaus. Nenoriu plačiau apsistoti ties jais ir ju vadovybe. Štai man prieš akis mano skyrius. Nariu esu nuo pat Sąjungos isi- steigimo. Nepasizymejome mes dideliais darbais, bet smulkias pareigas, kurias užde- davo istatai ir Centro instrukcijos, atlik- davome pavyzdgingai. Pries kiek laiko pasi- keite mūsų vadovybe. Energinga pirmi- ninka išleidome kitur. Kaip tik tuo laiku buvo paskelbtas Namu Fondo vajeus. Ture- jome viena susirinkima, kuriame skyriaus išdininkas primine, kad jis yra gavęs iš Londono platinti akcijas. Nebuvo paaškin- tas plačiau reikalas, nebuvo pasiūlyta tuojau pirkti akcijas. Taip viskas ir praėjo. Tokiu, kurie patys, išsiaiškine reikalo svarbuma iš spaudos, nuejo ir paprašė akcijų pas išdi- ninka tebuvo tik šeši, iš virš 30 skyriaus nariu. Aš čia nenoriu kaltinti nariu, pilnai tikiu, kad kiekvienas būtų sutikęs pirkti po akciją, jei jam ji būtų pasiūlyta, bet eiti, pasiryžti ieškoti, daugeliui buvo sunkiau, ir vis jie atidelioto ryt, tai vel ryt...

Ir šiandien, paskelbus pratesima vajeaus, mano manymu, visu skyriu vadovybes turetu rimtai susikaupti, rimtai pažiūreti i reikala, ji su užsidegimu pravesti i ture- sime, tikrai turesime, LIETUVIŲ NAMUS LONDONE. Ne atskiras lietuvis čia kaltas, bet jo nerangumas ir pasiūlos stoka. Duokite akcijas! Pasiūlykite jas! Nelaikykite ju skyriaus bylose, bet duokite kiekvienam lietuviui ir kiekvienas pirs, neatsisakys.

JUOZAS ALEKNA

D V I

P. Klezas

MONOGRAMOS

(4)

Laiška skaičiau šimtus kartu ir vis negalejau suprasti, ar tai sapnas, ar tik- renybe. Ausyse skambėjo jos žodžiai — „Tau visuomet ištikima Alma“... O džiugesiu užlietas protas kartojo: Ji grizo i namus, ji išsilaisvino, ji jau namie ir laukia manes. Visi pergyvenimai ir visos sunkios valandos tartum buvo dingusios, jautasi atgimes, kup'nas energijos ir noro gyventi. Troškau tik vieno: greičiau gauti atosto- gas. Ak, koks bus laimingas tas susitikimas.

Nors niekam atostogu šiuo metu neduo- davo, aš jas gavau palyginus nesunkiai. Juk mano nebūta atostogose net nuo pat pirmuju tarnybos dienu, kada nei tikslu, nei noro neturejau ieškoti atostogu ar poilsio.

Atsisveikinau mane i stoti atvežusi drauga ir pažedejau po dviejų savaitių pavaišinti lietuviškais lašiniiais. Dar po valandeles sedėjau „urlaubzuge“, apie 50 kilometru nuo Kijevo, nekantriai laukdamas kada jis pajudes.

Visu greičiu lekiau Ukrainos lygumomis šiaures vakarų kryptimi, Svajonesse pyniau susitikimo vaizdus, kurie buvo tokie svaigi- nančiai malonūs, artimi. Tarytum mačiau save jau einanti kiemo takeliu, atidaranti gimtosios pastoges duris... Mačiau min- tyse nustebusia Alma, mačiau jos, pilnas meiles ir džiaugsmo, akis...

Taip ir turejo būti, nes Almai rašytame laiške nebuvau nurodęs atvažiuavimo dienos, jame tik rašiau, kad tuojau vilties gauti atostogas, kad stengiuosi, kaip išmanau, kad

tik greičiau galečiau ja matyti, susitikti. Gilame sniege skendo Rusijos žeme. Kokie baisūs karo padariniai, lyg pirma karta pamates galvojau, kai traukinys sustojo vienoje stotyje, kuri tik ka buvo pulta rusu lektuvu. Stovejo du apdege ešalonai, o sanitarinis personalas triuse apie sužeistuosius. Ir tik po keturiolikos valandu laukimo tebuvo pataisyti keliai, mes vel pajudejome pirmyn, artyn teviškes, Daug- pilio link. Kilometras po kilometro trumpejo mano kelias. Minutes slinko labai letai, nes niekuo laiko negalejau paivaizinti, vien tik galvojimu.

Artejo Latvijos pasienis. Vakarais ateme vaizdus iš akių, tik telegrafo stulpai, kaip sargybiniai, monotoniškai mirkčiojo ir vis bego ir bego.

Staiga traukinys eme signalizuoti ir leteti, nepertoliausiai turejo būti stotis. Vienu momentu prietema nužere ivairiaspalves šviesos ir pasigirdo ikyrus kulkosvaizdų tratejimas ir duslūs sprogimai. Virs vagonu springstamai režiančių balsu žviege vienas po kito lektuvai, sedami mirti. Duryr ir dangai užsikimšo žmonėmis. Visi suprato, kad vienintelis išsigelbėjimas tera išsisklai- dyme, kad reikia tuč tuojau apleisti trau- kinį, ir apnikusi panika ateme daugeliui

prota. O lektuvai be paliovos spiaude ugnimi virš ešalono ir aplink jį, šešeliuose ieškodami auksu. Lauke buvo šviesu, kaip diena, šviečiamosios lempos mažino galimybę sleptis.

Staiga kurtinantis trenksmas užkimšo ausis, kas buvo tolau, nebepamenu.

— Sie sollen ganz ruh'g liegen, — tare šalia manes stovinti sesele, kad aš, pra- merkes akis, bandžiau apsiversti ant šono.

— Kur aš esu? — buvo mano pirmas klausimas.

— In Pleskau, — atsake.

Samoningai galvoti negalejau ir aiškiai nebepriiminiau, kaip aš čia atsiradau. Kai bandžiau pasijudinti, dešineje kojoje ir visame kūne pajutau režiantį skausma. Tik tuomet pradejau atsiminti, kad važiauvau atostogu. Pamates suraišiota koja ir prarijes keleta nedali's minčių, vel nurimau.

Jaunas organizmas su mirtimi kovojo apie dvi savaiti. Pamažu pradejau taisyti. Dabar jau žinojau, kad mano laimes valan- dai kelia pastoją sprogusi bomba, kad esu sužeistas i koja ir i šona. Pastaroji žaizda buvo labai pavojinga.

Dievas ir likimas prieš mane eina, — galvojau tuomet. Gydytojas aiškino, kad

ligonineje turesiu dar išbūti ilga laika, jo nuomone, tarp 8-12 menesiu. Protas buvo tiek perkrautas ir itemptas, kad jau nieko nebepajegiau sugalvoti, teko pasiduoti likimui, kaip bus — tebūnie. Rašyti negale- jau, lietuviškai kalbančiuju ligoneje nebuvo, o frontas buvo gerokai prarijes. Oro puolimai buvo nereti svečiai. Pagaliau buvo pranešta, kad ligonine iskeliamą i Vilnių.

Svelniai slinko traukinys-ligonine, jau Latvijos žeme, nebetoli buvo Daugpilis. Kiek buvo galima, žiūreju pro langa i laukus. Gerejausi gražių pavasariu, pro pravira langa dvelke švelnus vejelis, kuri taip godžiai traukiau i ligonines tvaiku užnuodytus plaučius. Medžiai jau buvo išsproge, laukai puošesi žaliais kilimais. Sruveno ramūs upeliai. Vaizdai gaivino mane, nejutau skausmo, rodos, buvau visiškai sveikas.

Trumpas stabtelejimas Daugpilyje, trau- kinys jau artejo prie Lietuvos — Turmanto, Dūksto link. Kaip ekrane bego vaizdai, kai važiauvau pro Dūksta. Kaip netoli buvo viskas, ko aš prieš trejus metus buvau išsižadejes, o dabar taip troškau.

— Dieve, argi jau niekad? — galvojau tuomet. Niekas manes nesu prato ir nežinojo, ka man šios vietos primena...

Po geru triju valandu jau buvome Vilniu- je. Daug ir jis buvo per šias andras pasi- keites. Sv. Jono ligoninej kurioj buvau

Is mūsų gyvenimo

Truputis iš Tadcasterio

Tadcasterio DBLS skyrius jau baigia antrus savo gyvenimo metus. Anksčiau čia gyveno 140 lietuvių, dabar sumažėjome iki 100. Tačiau kultūrinis bei visuomeninis darbas tebeina sena vaga.

Turejome gražų Motinos Dienos minejimą. Pamaldose už Lietuvę Motina giedojo skyriaus vyrų choras, vedamas J. Juškos, o vietos klebonas pasakė gražų pamokslą. Minejimą pravedė skyr. pirmininkas P. Barauskas. Buvo paskaita, deklaracijos, ištraukos, iš dailiosios lietuvių literatūros ir mūsų šaunaus choro pasirodymas.

Gegužės 1d. buvo surengta ekskursija į garsų pajūrio kurortą Scarborough. Dalyvavo apie 60 vyrų. Ekskursija visi labai patenkinti.

Atejus pavasariui šujodai ir sportininkai. Jei žiema reiškėsi daugiau šachmatininkai ir stalo tenisininkai, tai šiuo metu aktyviausi krepšininkai.

Palaikomi labai gražūs ir glaudūs santykiai su vietos angli kataliku socialiniu klube. Lietuviai Tadcasterio visuomenės tarpe užsitarnavo tinkamą įvertinimą ir šiandien pripažinti kaip vertingi bendruomenės nariai ir kultūringos tautos reprezentantai.

J. R. RUS

Ir Scrivenas Juda!

Apsuptas puikiu Knarborough kurorto apylinkių stov. Scriven EVW hostelis. Čia gyvena bene 5 tautybių vyrai, ju skaičiuje virš 40 lietuvių. Sugyvenimas puikus, kas igitina pasireikšti ir kultūriname darbe. Buvo pravešta visa eile našiu darbais susirinkimu. Lietuviškoji spauda mus gausiai lanko. Stalo teniso megejai turejo gražios progos pasirodyti prieš vietos anglus. Vaidintojai nesnaudžia, — jau esame suvaidinę kelius vaidinimus, tarp kitu ir V. Alanto „Buhalterijos Klaida.“ Rengiamiems įvadinimams talkininkauja sesės Bradfordietės. Turime sudarę ir savo muzikos kapelą. Pradžiai gal kiek ir sunkesne, bet turime vilties, kad iš jos išaugs gražios vienetas. Kai energijos nestoka, tai ir darbai gražiau sekasi.

J. J.

Kukliai; Bet Vieniagai Dirba Castlemanas

Neturime mes čia stiprių pajėgų ir jokiais dideliais darbais negalime nusteibinti jūsu, bet mūsų pasididžiavimas (ir visai vertas pasididžiavimas! Red) — tai mūsų stropus atsiliepiamas ir kiekviena lietuviška darba ar uždavinys.

Gražiai veikia gausūs skyrius (98% visu stov. lietuvių), tai aiškus pavyzdys mūsų tautinio susipratimo, nes mes žinome, kad tik vienybėje galybė. Štai, i Lietuvių Namu Londone vaju atsiliepiame visi vieningai visu 100%. Nepamirštame ir savosios spaudos. Jei visi Anglijoje gyvenantieji lietuviai taip remtu savąją spaudą, tikrai visai nekiltu klausimo dėl jos išsilaikymo ar didejimo.

Esame pastovūs, nebegiojame iš vienos stovyklos i kita, nes žinome, kad visur rasim ta pačia Anglija ir ta pačia, mums svetima, aplinką. Taip. Radome savąją stovyklą nepagirtinoje padėtyje. Daug buvo apsilaidimo iš tu, kurie čia anksčiau gyveno. Šiandien jau visai kitas vaizdas. Išsikasę darželius, pasisodinome gelius, susitvarkėm. Siame darbe daug rūpestio ir darbo idejo p. Strekonis ir p. Karalevičius. Tai tokie mūsų darbai.

V. SAMAJAUSKAS

IS VIDURIO KAIMO

dar likusio neišskirstyto, nuedavo lietuvis i miesta ir neisdrisdavo vaikšioti šaligatviu: reikia lenktis žmonių, o neapsižiurejus stumdo, nesmagu. Iprastu kaimo papročiu — geriausia viduriu gatves. Tik beda, kad mieste ir gatves viduryje nera taip platu ir laisva visam individualumui pasireikšti.

Sakykite, ar ne šito neriboto individualumo megejai ir šiandien nušaliai laikosi nuo organizacijos? Organizacija juos varžo. Organizacija reikalauja bent šiek tiek tokios drausmės. Organizacija savo uždaviniams vykdyti iš ju ima šioki toki mokesti. Todėl, paliekant nušalyje tuos, kurie dar „nesuspejo“ istoti i Liet. Sąjungą, šiandien jau pastebima individualistų, kurie, savo galvose ir širdyse nešdamiesi vidurio kaimo individualumą net pasitraukia iš organizacijos. Pasitraukus nebereikės moketi nario mokesčių, atkris dar ir šiočia tokia smulkii pareigėle. Ar visi čia ju motyvai? Ne!

Viena, žiurekite, dar Vokietijoje buvo išskyringave iš stovyklos, ir del to kalba buvusi lietuviškai vadovybe. Jis pats, be kieno pagalbos, susirades teisybe. Kam jam organizacija? Gal ir vel ji nieko nepajęgs padaryti, jei ji istiktu kokia nors beda?

Kitas vel kažko piktas ant savo buvusios stovyklos vadovybes, dar ir dabar negali atsilieisti, ir vis už tai, kas buvo prieš keleris metus.

Manes dar niekur neismete iš stovyklos, o kai visu jungtiniu būriu stengesi šitai padaryti, pats susiradau stovyklą, kuri prieme mane. Kol išvažiavau iš Vokietijos, bene tik 4 mėn. buvau dirbančiuoju: man stovyklose nesurasdavo jokio darbo, noes kai kuriems darbams stigidavo žmonių ir ne viena ju būčiau galejes dirbti. Tiesa, kai aš pradėdavau ka nors rimtesnio dirbti savo išmąnymu, mane tada tyčia išvadydavo ar rajono sluoti, ar malku kirsti. Gal ir man prisiminti tuos pasenusius reikaliukus ir kartu su jumis pasitraukti iš Liet. Sąjungos ir kitu organizacijų?

Ne, draugužiai, aš nesu iš vidurio dar neišskirstyto kaimo! Kur galui, ten pirmas, neprašytas atiduodu nario mokesči ir stengiuosi atlikti visas kitas pinigines ar darbo prievoles. Aš esu lietuvis, žinau savo pareigas.

BOBUTES PLEPUTES, IR VIS NE EILINES

Kaimo bobutes, kaimynes plepupes, kai sueidavo netyčia pas kuria druskos pasiskolinti ar muilo, tai sugrįžusios namo nebe bulviene randa, bet tyrelė — tiek jos ilgai plepa, viska pereiliodamos nuo Adomo ir Ievos.

Man tos bobutes plepupes labai dažnai sustoja akyse, kai neduok Dieve, tenka kur paposedžiauti, žodžiu, stebint organizacini, visuomenini gyvenimą.

Puse bedos dar susirinkimuose: čia ne visi paprastai nori būti gudrūs ir iškaltūs (dažnai nutyli net apie tai, apie ka reiketu pakalbeti). Bet jau posedžiuose: apsaugok juos, Viešpatie! Čia kiekvienas ir drusus ir iškaltus pasidaro, todel tokie klausimai, kurie galimi apsvarstyti per valandą, svarstomi ištisus pusdienius. Kaip gi juos greičiau apsvarstyti, jei būtinai kiekvienas turi pasakyti žodi. O tas žodis dažnai nieko bendro neturi su svarstomuoju dalyku: žmogus gavo progos pakalbeti, tad ir kalba. Jeigu svarstoma, kaip tvarkingiau išrinkti nario mokesči, tai tuomet galima juk pakalbeti ir apie vėlykinius kiaušinius ir apie anglis, nes tie dalykai, kaip ir nario mokesči, susije su pinigais, vadinasi, netiesioginiai turi ryši.

Stovyklose vakarais susirenka būreliai pasiplepeti. Plepama apie viska, kad tik

pakliuva, net ir apie Adomą su Ieva, bet tokiu laisvalaikio pasiplepėjimu niekas nelaiko ir nevadina posedžiaus. O i posedžius sueina rinktiniai žmonės, geriausi iš geriausių.

Rašo—K. BARĖNAS

Sueina apsvarstyti reikšmingu organizacinio gyvenimo klausimu. Ar šitokias progas galima paversti bobučių plepučių susitikimais?

Atsakykite, kaip norite. Savo vardu šaukiu: apsaugokite mane nuo tokiu posedžių, kurie yra ne kas kita, kaip bobučių plepučių susitikimas! Psedžiuose reikia svarstyti rimtai reikalai.

SKATIKELIAI

sau taip pat reikalingi, ne tik viešiesiems, visuomenės reikalams. Visuomenės reikalams ne visi mes skubame atiduoti skatiką, bet turime ir tokiu, kurie užmiršta ir visuomenė ir save.

Kas pajęge susispausti, po poros metu jau gyvena savo namuose ar turi taupomasias knygytes. Jie drasiau gali žiureti i rytdieną, jie ji atneštu nedarba ar ilgesne liga. Bepigu buvo savo krašte: patekusiais nelaimen, jei ne valstybe, tai nors turtingesnieji kaimynai pasirūpindavo, neleidavo nors badu mirti. Čia ir kaimynai, mūsų lietuviškosios bendruomenės nariai, tokie pat beturčiai, kaip

Vienam pagoniui prašant, Matsumoto miestelis, esąs japonu Alpiu viduryje, neseniai buvo vietos misijonieriaus paauktas Nekaltai Pradetajai. Kai minetas Matsumoto gyventojas-vietini olaikraščio leidejas ir didžiausias šio miestelio kino savininkas-karo metu buvo mobilizuotas, jis kartu su savimi pasieme Marijos Kannon statulele. Kannon, kuri ypatingai garbinama Kinijoje ir Japonijoje, yra budistu dievaitė, o jos paveikslas nuostabiai panašus i Motinos Marijos paveikslą.

Krikščionys tikėjimo persekiojimo metu ta panašumą labai gudriai išnaudojo: kai jiems buvo uždrausta turėti kokiu nors savo kulto ženklą, jie dievaites Kannon statulelėse iždavo kryželi ir tokiu būdu pakeite jas Nekaltai Pradetos atvaizdu. Krikščionys Dievo Motina net nauju vardu pavadino Kannon Marija.

Atsiųsta Paminėti

Karl Kautsky, „Socialdemokratija ir Komunizmas.“ Sulietuvino dr. Pranas Ancevičius. Išleido „Talkos“ b-ve. Turinyje-Socializmo kilme, Marksizmas ir proletariato diktatūra, Bolševizmo pradžia, Leninas ir 1917 m. rusų revoliucija, Sovietu Rusija ir pasaulinė revoliucija, Leninizmas ir stalinizmas socialistiškoje šviesoje Maskvos samokslai prieš pasaulio taiką, laisvę ir demokratiją, Demokratija, socializmas ir darbininkijos sąjūdžio vienybė.

Pasaulio lietuvių kultūros žurnalas „AIDAL“ Išeina Vokietijoje. Redaguoja J. Grinius ir P. Jurkis. Platus ir turiningas. Kaina 4/-. Atstovas Anglijoje — J. Dedinas, Full Sutton Hostel, Stamford Bridge, Nr. York.

ir visi, tad jais atsidėti negalima. Gal jie parems šiek tiek savaite, menesi, metus, bet ir ju ištekliai labai riboti, ir jie ilgainiui nepajęgs. Geriausia išeitis: kiekvienam lietuviui kiekviena savaite atidėti, nors ir nedidelę, savo atlyginimo sumelę juodai dienai. Jei diena niekada nebus juoda, tai juo geriau.

Ak, kaip dažnai sunku prisiversti atsakyti daleles atlyginimo kažkokiems dar neatejusiems ateities vargams! Pinigo nedaug, o reikalu — nesuskaičiuosi. Pagundu taip pat daug, o pinigų del to nepadaugeja.

Žiurekite, ypač miestuose, dažnas besikurdamas gali pirksti sau reikalingu daiktu išsimoketina. Kas gauna kambareli, išsimoketina perkas baldus. Šitai perkami radijo aparatai, net drabužiai. Pirkejai, žinoma, smarkokai nulupami, jis už ta patogumą sumoka didžiulius procentus, bet kitos išeities nera, kai kišene vis apytušte. Gal išeitis ir susirastu, jei turetume savo taupomasias skolinamasias kasas. Tokia kasa galetu būti ir viena visiems Anglijoje gyvenantiems lietuviams, galetu ju būti ir kelios visame krašte.

Kam jos reikalingos? Vieni turetų patogios progos taupyti, nors ir mažomis sumomis, o kiti, šiek tiek taupydami, prireikus galetu ir pasiskolinti, mokedami nedidelius procentus. Gal dažnas susidarytu kiek skatiko juodai dienai, gal labiau prisiverstu taupyti, o prieinamos paskolos ne vienam būtų tikras išganymas. Pasvarstykimė!

Tokia pačia statulele turejo su savimi ir Matsumoto gyventojas. Jis jautė jos pagalbą didžiųjų pavojų metu. Del to, kai po karo grizo i savo miesta, nusprendė viesu būdu atsidekoti Kannon Marijai. Jos statula pritvirtino prie savo kino rūmų fasado ir praše miestelio gyventojus paaukoti Matsumoto Marijos globai. Apie tai sužinojo misijonierius Tevas Raimondas, pranciškonas, ir paaiškino jog Marija tinkamiausiu būdu gali būti pagerbta tik katalikiškai. Gyventojai sutiko, ir dabar, pagal kataliku tikėjimo ritualą, pagoniu miesto Globeja yra Svč. Marija.

Mūsų tarpe yra šeimu, kurios savo Globeja taipgi išsirinko Svč. Marija. Ir ne tik šeimu, net atskiru asmenu. Juk kiekvienas, pergyvenęs praejusio karo žiaurumus, atsimeną, kaip dideliu pavojų metu kreipėsi i Mariją pagalbos ir dare ivairius izadus.

Dar ne visi pavojai praejo: dar didysis kelias prieš akis. O jis reikalauja daug aukų ir pasišventimo.

Kas pasiaukuoja Dievo Motinai Marijai, tas tremties keliu neina vienas: su juo mūsų Tevynės Globeja Dievo Motina.

Nors mes, lietuviai, daugumoje esame ūkininku sūnūs ir dukros, ir todel mums nesvetimas bet koks žemės ūkio darbas, tačiau dideliu praktišku patyrimu ir teoretiniu žiniu gausumu ne kiekvienas galime pasigirti. O dabar tremtyje, po kelerių metu su tais darbais nesusiduriant, gal ne vienam šis tas ir iš žinotu dalyku teko pamiršti. O kaip žinoma, visos imigrantus priimančios šalys, tarp kitos rūšies darbininku, nemažai reikalauja ir žemės ūkio specialistu. Su ukininkavimu ir kitais žemes ūkiu artimais darbais gražiai supažindina Lietuvos Zemes Ūkio Darbuotoju S-gos išleistas tremtinio vadovas, vardu „LIETUVOS ŽEMES ŪKIS IR STATISTIKA.“ Jis rašo apie laukų, daržų, sodų ir gyvulių ūkius, apie inspektus, tabako auginimą, gyvulių šerimą, paukščių laikymą, trobesių statymą, ju dažymą ir kitus ūkiškus dalykus.

patalpintas, suradau maloną vyrų, kuris mane lankydavo ir mielai sutiko rašyti už mane laiškus, kuriu jau senai nebebuvo rašęs.

Ejo kalbos, kad ir čia mes neilgai būsime, kad teks keltis kur tai toliau i vakarus, kad frontas vejas mus, kad jis nesulaikoma rieda pirmyn. Nors jai laiška rašydamas prašiau, kad kai tik gaus, tuojau aplankytu mane, bet mažai vilties beturejau susitikimui, nes ir pats mačiau, kad neilgai teks čia viešėti.

Už poros dienu gavau jos laiškus, dar i dalini rašytus. Kiek skausmo ir priekaištų išskaičiau juose!

Ak, likime! Kada mus gabeno i Raudonojo Kryžiaus esaloną, gavau telegramą, kad ji su tevu atvažiuoja aplankyti manes. Man tai buvo didelis smūgis. Ji sunkiai pergyvenau. Sveikata pablogėjo.

Mano bičiulis ramino mane, pažadėjo parašyti jai laiška, paaiškinti padetį. Jis dave telegramą, kad nebevažiuotu, nes manes jau neberas. Ir čia nebesusitikome. Aš vel toliausi nuo savosios laimės ir meilės...

Po trankymosi ir kilnojimu iš Igonines i Igonėne pagaliau ilgesniam laikui teko sustoti Turingijoj-Weimare.

Pradejau sveikti. Gydymoas leido jau ir vaikščoti.

Nepaprastai graži gamta ir svelnus oras gavino mane. Pradejau atgauti jėgas, bet širdy gulejo neišsamišamas skausmas ir vis

grimzdo giliau. Radijas kasdien pranešinejo vokiečių fronto „trumpinimus.“ Lietuva jau buvo beveik visa užimta.

Žiuredavau i skaisčiai melyną Turingijos dangu ir klausdavau: už ka aš esu taip žiauriai bandžiamas...

Nors ir po dideliu fiziniu ir moraliniu sukretime, jaunąs organizmas eme atsigauti. Koją visiškai pasveiko, šone skausmas išnyko, bet buvau žymiai silpnesnis, nei anuomet. Taip atejo ir 1944 metu vidurvasaris, kai aš galutinai palikau Igonines.

Trumpa laika atostogavau. Daug gražių gamtos paveikslu mačiau, besilankydamas Jenoj, Erfurte ir kitur, bet niekur neradau taip ramiai ošančių šilu, ramaus sidabrino ežero ir veido su aksominėmis akimis...

Pagaliau buvau išsistas i Berlyną. Golejo nors ir i pragara siusti, nes man viskas buvo vistiek. Tiek Weimaro grožis, tiek Berlyno milžiniški griuvėsiai man jau nebekele didesnio ispūdžio. Jausmai buvo visiškai atbuke. Lavonai, kuriuos reikdavo ištiraukti iš po griuvėsiu, irgi manes nestebino, rodos, taip ir turejo būti, tai visai natūralu. Buvau užmiršęs nuo kada tas nelemtas karas eina, kam žmonės kariuoja ir visiškai nesprendžiau, kad gi jis viena diena tures baigtis, ateis taika... Taika? Ne. Tos mintys man buvo svetimos, tolimos.

Visiškai demesio nekreipdavau, kai viršum didžiulio miesto urzdavo galingi lektuvai ar ju junginiai, o bombos griaudavo ir i špulvis versdavo per šimtmečius žmogaus rankomis sukurtus pastatus, bažnyčias ir paminklus.

Kiek ten gyvybiu ir plakančiu širdžiu užgeso, kurios gal kaip ir manoji, ko nors lauke, ilgejosi, troško... O man giltine vis ne irpiršo, nors daug progų turejo. Daug kartu kuopos draugai mane kvailu vadino, kai tokiu momentais galvotrukčiais nešdavosi i bunkerius, o aš visai neskubedamas juos rasdavau veliau.

Kartais ir man ateidavo mintis, kad galu gale turi būti gi dugnas tai karčiai gyvenimo taurai, kad ir aš turėj lyg'iai tokias pat teises i gyvenimą ir laime, ka p šimtai kitu. Bet vilties greit gėsdavo, nes taures dugno nebuvo matyti.

Pasivaidendavo kartais ta nelemta gegužine, nuo kurios ši visa mano nedalia prasidėjo. Laiško, kuris atidenge dingusios grizima ir vel atnaujino kančias, negalejau užmiršti.

Taip slinko dienos. Milžiniškas miestas kasdien vis daugiau virto griuvėsiais. Darbo buvo daug, labai daug. Mūsų komanda dirbo ilgai ir sunkiai. Ne vename griuvėsiu rūsyje teko rankioti užmuštusius, laidoti juos, paskubomis, netvarkingai. O tu rūsiu kasdien vis buvo daugiau ir daugiau... ir galo jau nebesimate, kada šis pragaras nutils, kada gi laisus karas.

Ruduo jau ženge žeme. Rūkas denge miesta, bet virš jo skrajojanti mirtis savo aukas tamsioje rasdavo.

Po vieno stipraus naktinio puolimo, aštuonių žmonių grupelė, nuvykome i Petersburgerstrase iš po didelio pastato atkasineti nelaimingųjų. Penkiu aukštu

namas dideles bombos buvo iki dugno permuštas ir to sprogimo rezultate jo vietoje stukojo milžiniška griuvėsiu krūva. Ten gyvu jau nebesitikejome rasti. Ir neradome. Neradome net lavonu. Jiems likimas buvo žiaurus. Tik mažos liekanos, tik ženklai, kad tai būta žmonių, žmonių su širdimi, su noru gyventi... Taip, su noru gyventi... Kaseme plytgalius, sudaužytu baldu ir indu šipuliukus. Turejome ne vien pareiga palaidoti žuvusiuosius, bet ir surinkti vertingesnius daiktus. Išitraukė i darba, nesidairydamas, kastuvu verčiau grūzdą, laikas nuo laiko pakeldamas koki radinį, kuris tuojau buvo perduodamas iš ranku i rankas iki surinkimo punkto. Viename kamputyje kažkaks sužibo. Zvilgterejau, — žiedas. Tai nebuvo naujiena, ju rasdavome ne viena. Paemiau ji i rankas...

— Ak, Dieve, Dieve... Netekes jegu suklupau... Nesamoningai spaudžiau žieda rankose.

Taip, tai buvo tas žiedas, kuri tada, anose atmintinose dienose jai buvau daves, kaip mūsų skaisčios ir neišardomos meilės liudininka... Tai buvo žiedas su mano monogramomis, tai buvo žiedas mano Almos...

Tie griuvėsiai palaidojo mano Alma. Likimas man gražino tik žiedą. Kaip ji galejo čia atsirasti, atsakymo neradau. Greičiausia, tai buvo paskutines mano telegramos vaisius. Ji buvo pasiryžusi mane surasti nors i rpsaulio gale... ir surado.

TAI YRA DIDŽIOJI POLITIKA

VAKARAI, RYTAI IR . . .

ATENAI. Kaip ir buvo laukta, komunistinės gaujos pradejo nauju puolimu bangas. Stipriausias smūgis buvo nukreiptas į Florinos miestą. Kaip praneša Graikijos kar. štabas, visi puolimai atremti ir vyriausybės kariuomenė perejo į priešpuolį.

KRONIKA

Sajungos Pirmininkas P. B. Varkala praejusi sekmadienį lankėsi DBLS Chiches-terio skyriaus susirinkime.

Geg. 21d. gegužinės pamaldos Londono Lietuvių bažnyčioje bus 5.30 val. vak.

Praėjusi sekmadienį įvykusiame DBLS Centrinio skyriaus susirinkime išrinktoji nauja skyriaus valdyba pasiskirstė pareigomis: pirmininkas P. Mašalaitis, ižd. — J. Vilčinskis, sekrt. — E. Jankute, ir valdybos nariai — J. Laumakys ir A. J. Kaulėnas.

Chemikams ir farmacininkams, kurie yra baigę atitinkamus mokslus ir atlieka prakti- kos darbus, yra galimybė gauti darba savo specialybeje. Suinteresuoti prašomi suteikti žinias, su trumpu gyvenimo aprašymu, S-gos Centru.

NAUJAI FILMAI RENKAMA MEDZIAGA

Pereitos savaitės trečiadienį pakartotinai aplanke Coventrio sk. pirmininkas Wesex Film Productions b-ves direktorius Mr. D. N. Twist. Šia pabaltietiu DP gyvenimo filma, kurioje dalyvauti angaznuojama Coventry liet. kolonija, prades sukurti dar šios vasaros pabaigoje. B-ves direktorius tarsi ir del filmos siuzeto. Coventriečiams teks parašyti būsimai filmai siuzeta, kuri, tačiau, taisy patys b-ves rašytojai. Jo nuomone, 2-3 men. begyje paruošiamieji darbai bus baigti.

Seimos židinį sukūrusiems,
ADOLFUI NAMAJUSKAI
ir
BRONEI ZILINSKAITEI,
nuosirdžiausi sveikinimai ir linkeji-
mai gražaus gyvenimo
LONDONO (EAST END)
I-mo sk. Valdyba ir Nariai

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

MŪSŲ SPAUDA

Lietuviškas laikraštis ir lietuviška spauda pergyvena sunkmetį. Didžiule lešų stoka stovi prieš leideju akis. Šiaip taip galus sudurtydami dar eina lietuviškieji laikraščiai, bet jų eilės rečiau. Vienintelis Britu zonos lietuviškas savaitraštis "Lietuvių Zodiš" jau ištare graudu sudie. Liko tik amerikiečių zonoje eina laikraščiai: "Mintis", "Mūsų Kelias" ir "Ziburiai". Bet ar ilgam?

Šia vasara daug tautiečių paliks Vokietiją. Liks, daugiausia, nedarbingi arba ligoniai. Jie ne tik netures iš ko prenumeruoti laikraštį, bet patys bus reikalingi kruopščios ir intensyvios paramos. Žodžiu, jau gal labai netoli tas laikas, kada ir kiti laikraščiai mums pasakys sudie. Liksime čia su savo "Britanijos Lietuvių". Didesni uždaviniai užguls jo jaunus pečius, nes jis ne tik mūsų, bet ir likusių Vokietijoje tautiečių proble- mas tures nagrinėti. Kaip artimiausias laikraštis jis gales greičiausiai reaguoti.

Vienas kitas tremties laikraštis gal pajęs persikelti į JAV. Iš JAV jie mus pasieks, maždaug, po dviejų savaitų. Bus pasene ir tik laikurie straipsniai mus suidomins.

Trumpai tariant: gyvendami Anglijoje galesime pasikliauti tik savo laikraščiu. Ji skaitysime mes, ji prenumeruosime tautie- čiams Vokietijoje. Tačiau, kad jis būtų

Kai pasaulines skirtingu interesu pajegos tampa nelygios, kyla karo pavojus-sena taisykle. 1949m. pajėgumu prasikišo Vokie- tija, kilo karas. Tik Amerikai isikišus, Vokietija žlugo. Nenagrinęjant priežastį, tenka konstatuoti, kad Vokietijos vietoj šiuo metu atstotų Rusija, politiškai Vakarai kara pralaimejo. Vokiečių tiranija pakeitė rusų despotizmas. Gal ir vėlai Vakarai rusus suprato, bet šiuo metu tos pajegos jau aiš- kiai stovi viena prieš kita. Koks gi tu pajėgu balansas?

I tai tenka žiūrėti iš trijų taškų: karinio, ekonominio ir moralinio. Tos trys pajėgumo formos reikišias kiekviename kare, puolant ir ginantis. Tuo tarpu kai karines pajegas reikišias tik karo metu, ekonominės ir moralinės gali reikštis ir taikos metu. O tai ir yra tas, kas šiandien vyksta, ir tai vadinama "šaltuoju karu". Gi "šaltasis karas" tampa "karštuoju" isikišus karinėms pajėgoms. Tačiau ir "šaltas karas" yra karas, realus karas. Karo tikslas yra priversti priešą vykdyti jam statomus reikalavimus. Ir tas tikslas gali būti pasiektas "šaltuoju karu" neblogiau, kaip fronto apkasuose. Badaujantis ir skurstantis kraštas, kraštas be ideju, be isitikinimu, už kurias būtų pasiryžęs aukoti savo gyvybes, yra silpnas priešas.

DAUGIAU IDEALIZMO

Skaitytu mūsų spauda ir pradeda jos bijoti. Ji ne tik pati atitrūkusi nuo gyvenimo, bet savo gražiais žodžiais nori atplešti ir tuos, kurie gyvena normaliai ir nuosavo- mis akimis žiūri į aplinką.

Prisimenu viena anekdotą, kilusį ūkines krizes metu dar Smetonos laikais Lietuvoje. Jis atsirado todėl, kad tūlas Lietuvos Aido korespondentas, rodos, Gričius, važinėdamas po Lietuvą raše labai šviesius reportažus, nors tikrumoje kaimas turejo tikra sunkmetį o laikraščiu puslapiu buvo pilni varžytinių skelbimų. Anekdotas kalba apie ūkininką, vežusį parduoti bekona. Tris dienas jis išstovėjo eileje, kol pasieko bekonu priėmimo punkta. Bekono vienas nagelis buvo užlūžęs, todėl jis netiko. Namon grįždamas ūkininkas linksmai kalbino bekona: "Koks aš laimingas, kad tavęs nepaėmė. Bus kaž pritaras, kai aš "Aida" skaitysiu".

Ir iki pat šiuo dienu spauda bijo viska matyti. Tikriausiai — bijo pasakyti, ka mato. "Britanijos Lietuvių" Nr. 18 K. Bareno pateiktoji iliustracija (UNRRA globejas) ta tik paryškina. Kaž koks jūmorio laikraštis "Ziburis" buvo pavadinęs "UNRRA pareigūnų albumu". Ak, kaip reklamavo spauda tuos "geradarius", kod skringingu metu daugumass ju parodė, kam jie tikru- moje tarnauja.

Išsikime iš tos teorijos ir praktiską puse. Kaip vyksta "šaltasis karas"?

Moraliniame, propagandiniame fronte Vakarai aiškiai pralaimi. Čia Rytai puola, Vakarai tik gina. Laisvuose Vakaruose rusai turi beveik neribotas galimybes šiame fronte veikti. Laisvai veikia komunistu partijos, ju spauda ir propaganda nevar- žoma. Reikia pripažinti, kad toji propaganda vyksta judosiškai gudrai. Braunamasi i visu kraštu gyventojų mases, o taip pat i vyriausybii ir intelektualu sluoksnius. Kaip vienas labiausiai apgaulingas pavyzdys paminėtinas vadinamu "Taikos partizanų kongresu" organizavimas. Pernai toks kongresas ivyko Anglijoje. Ten kiekvienas kalbetojas smerke Vakarų "karo kurstyto- jus" ir laupsino Rusiją, vieninteli taikos "apaštala". Tuoj seke Wroclow (Breslau) kongresas, vėliau New Yorke ir balandžio 20 Paryžiuje. Visur ta pati giesmė, — vienin- telis išganymas-Sov. Rusija! Trukdymu tiems kongresams beveik nebuvo. Juose dalyvavo daug intelektualu iš daugelio kraštu. Ju tarpe keletas žymiu vardu, pav. Paryžiaus kongs. pirmininkavo prof. M. J. Curie, kartu esan ir Prancūzijos atomines energijos tyrimo komisijos pirmininkas (!).

Kas gi daroma prieš tai? Organizuojamas panašus nekomunistinis kongresas Paryži-

je. Taip, tai gynimasis. SUORGANIZUO- KIT TOKI KONGRESA MASKVOJE, kaip jie tai padare jūsu kieme!

Vakaru spaudoje dažna rastj oficialiu rusu pranešimu apie gamybos kil'ma, normavimu panaikinima ir t.t. Anglai stebisi: dra- bužiai, maistas Rusijoje jau senai be kor- teliu, — kaip ten gera! Rytu spauda gieda pagal nustatyta linija: Vakarų kapitalizmas smaugia tautas, gyvenimas ten katastrofiš- kas padekime jiems, gelbekime juos . . .

EKONOMINIAME fronte laimj Vakarai. Gyvenimo lygis pakilo ir kyla Prancūzijoje, Vak. Vokietijoje, Italijoje, Britanijoje. Tiesa sakant, rusai niekad labai nesirūpino savo gyventojų gerbuviu. Ir bado metais, vietoj pagalbos ieškoti, jie tik slepe tai nuo užsienio. Bet ar galima prieš ideja kovoti duonos kepalu? Juk ir geriausiam gyve- nimui yra nepatenkintuju, ieškančiu "išva- davimo". Sakysite, rusai jau turejo visiems išaiskėti. O ar buvo jie mums, kaimynams, aiškūs iki kol pamateme ant savo kailio? Ir tada skaiteme ir girdejome pabegeliu prane- šimus. Netikejome. Argi gali iš viso pasaulyje egzistuoti toks vandalizmas?

Karinio pajėgumo svarstymas yra labai painus. Vakarai turi persvara aviacijoje ir laivyne, o Rytai kareivių kiekyje. Be infanterijos joks karas dar nebuvo laimetas. Žinoma, stipriausias Vakarų koziriatomine bomba, kurios rusai DAR neturi. Rusu jegas Vakarai dažnai linke pervertinti. Rusu kareivis jau mate kitus kraštus. Jei karo pradžioj tūkstančiai perbejo ir pasidave vokiečiams, tai ateityje tas galetu dar labiau pasireikšti. Koks gi mišinys dabar rusu armijoje! Bet Rytu frontas labai vieningas. Visi keliai veda i Maskva, diriguojant Kominformui. Jie žino ko siekia, turi vei- kimo plana. Vakarų frontas padrikas. Iš vienos puses imamas atsargumu priemoniu, iš kitos — NET KARISKAI SVARBIOUS PREKES PARDUODAMOS RYTAMS. Norima kurti vieninga fronta ir kartu smerkiama Olandija, kovojanti su komuniz- mu rytu Indijoje, atsakoma bendradar- biauti su Ispanija, kuri, tiesa, diktatūrinė, bet ar tik ne del to, kad pirmoji suprato komunizmo gresme, apsigyne ir tebesilaiko.

Paskutiniu metu jau ir Vakaruose kyla balsai, šaukiantieji i vieninga demokratinį frontą prieš komunizma. Bet tai dar tik užuominas, dar tik kukli pradžia. Sakoma, ne Atlanto Pakto, ne Pacifico Pakto, Arti- muju Rytu Pakto ir kitu junginiu, bet vieno vienintelio PRIESRUSIŠKO PASAULIO PAKTO reikia, pakto su stipriais pagrindais visose trijose kovos formose. Priešo morale turi būti palaužta, ekonominis gyvenimas suardytas ir aiškiai pasakyta, kad karo lauke, jei reiks, bus kovojama iki peiliu. Taip, tai tik balsai . . .

Paskutiniu metu vel girdisi balsu už pasidalinima pasaulio i Rusijos ir Amerikos itaku sferas. Vel kalbama apie Trumano- Stalino pasimatyma. Žinoma, rusams nera intereso kariauti dabar, kai jie turi suvir- škinti neseniai prarytus kraštus ir dar neturi atomines bombos. Del to ir reikiama apie taika. Gyventojų mases Vakaruose nenori karo, jie patenkinti ta laikinaja ramybe. Ypač Amerika, kuriai tie reikalai iš tolo dar švelniau atrodo. Ar neužliūliuos Rytai Vakarus iki palankaus momento? Sunku i tai atsakyti. Daug ko mes nežinome, daug kas nuo mūsų, apskritai nuo visu eiliniu piliečių, yra slepiama diplomatinuose ir kariniu štabu stalčiuose.

Bet jie rusams pavyks pasauli užliūliuoti taikos daina, žinosime, kad tikrai atejo sunkūs laikai, kurie gali duoti Vakarų kultūrai ir civilizacijos sūtemas.

J.D.

SKELBIMAI

MODERNISKAS privatus VIESBUTIS, 18, Talbot Square, London, W2. Telefonas: PADDINGTON 2855, puikiai mebluotas, daug kambariu su privačiomis voniomis (2 min. kelio nuo Paddington stoties) Susikalbama prancūziškai, vokiškai, itališkai, rusiškai. Kaina, 12/6 nakvyne ir pusryčiai. Savinin- kas A. TISKEVICIUS.

Jei turi Herlito vadovėli, isigyk dar J. Kukanauzos "ANGLU k. GRAMATIKA LIETUVIAMS" ir turesi pačius geriausius vadovėlius anglu kalbai išmokti.

J. Kukanauza "Anglu. k. Grama- tika liet." 8/-
A. Herlito "Anglu k. vadovėlis" ... 6/-
J. Grigolaitis "Naciu Pragare" ... 7/-
F. Kirša "Tolumos" poezija 5/-

Užsakymai išpildomi ta pačia savaite. Už- sakymus siuskite — J. PALŠIS, 10, Warrels Terrace, Bramley, Leeds.

Sese lietuvaite, jei Tu esi vieniša ir Tau nuobodu, taip kaip ir mums, pasirink viena iš žemiau minetu vyruku (amžius 30) ir bandyk parašyti, susipažinsime ir nesuju- sime taip vieniši. Rašyti: 74, A.—20, K.—45, V. Moota Hostel, Cockermouth, Cumb.

K. Dobiliauskas, gyv. Lit. Lager, Diepholz, British zone, Germany, prašo atsiliepti Jona Buja-Bujauska ir Petra Rakauska.

Prenumeruokite "MCSU KELIA" ir būsite geriausiai informuotas. Menesiu — 3/-. Užsisakyti galima nuo kiekvieno men. 1d. Nedelsdami siuskite užsakymus atsto- vyben adresu — J. PALŠIS, 10, Warrels Terrace, Bramley, Leeds.

Namu už pusantro šilingo neisigysi-bet farmeriu, fabrikantu bei mainieriu opozicijoje.

APUOKAS

dar galite užsisakyti 38, Melville Rd, Coventry. Šis numeris bus gausiaj ilius- truoats ir su idomiais patarimais vedusiems, viengungiams ir šiaip jau nepatenkintiems savo dalia. Platintojams ir užsiskantiems daugiau 5 egz. 10% nuolaidos.

Prisiuntusiems adresa šis numeris siunčiamas kreditan.